

Erfarenheter av diskriminering och hatbrott bland hbt-personer i EU och Kroatien

I artikel 1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna står det att människans värdighet är okränkbar. Den ska respekteras och skyddas. Artikel 21 tryggar rätten att inte diskrimineras, bland annat på grund av sexuell läggning. Principen om likabehandling är ett grundläggande värde för Europeiska unionen som säkrar både respekt för människans värdighet och full delaktighet på lika villkor i det ekonomiska, kulturella och sociala livet.

Sammanhang

Hbt-personers (homosexuella, bisexuella och transpersoners) grundläggande rättigheter uppmärksammas allt mer i både internationella och nationella sammanhang. Normerna för icke-diskriminering av och jämställdhet för hbt-personer har vidareutvecklats och förstärkts av EU, Europarådet och FN. Sexuell läggning och könsidentitet har i allt större omfattning erkänts som grunder till diskriminering i europeisk och nationell lagstiftning.

År 2010 bad Europeiska kommissionen FRA att samla in jämförbara data om erfarenheter av diskriminering och hatbrott bland hbt-personer i EU:s medlemsstater och Kroatien. Under 2012 lanserade FRA därför sin nätundersökning i vilken 93 079 personer deltog. Undersökningen resulterade i en mängd jämförbara data som nu ligger till grund för slutsatser och evidensbaserad rådgivning från FRA:s sida. Dessa uppgifter kan hjälpa EU:s institutioner och medlemsstater att kartlägga och ta itu med de problem i fråga om grundläggande rättigheter som hbt-personer möter genom målinriktade rättsliga och politiska åtgärder.

Resultat

Resultaten visar att hbt-personer ofta lider av att inte kunna vara sig själva i skolan, på arbetet eller i det offentliga livet i EU i dag. Många döljer därför sin identitet och lever isolerade och ibland i fruktan. Andra upplever diskriminering och till och med våld när de är sig själva. Det finns viktiga skillnader mellan länderna när det gäller svarspersonernas upplevelser och erfarenheter av diskriminering, trakasserier och våld på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Detta gäller också deras

uppfattningar om hur utbredd den negativa inställningen till hbt-personer är i samhället, liksom de strategier de tar till för att undvika att bli attackerade, hotade eller trakasserade.

- Nästan hälften (47 procent) av alla svarspersoner sade att de personligen hade känt sig diskriminerade eller trakasserade på grund av sin sexuella läggning under det år som föregick undersökningen.
- Över 80 procent av svarspersonerna i alla EU:s medlemsstater har varit med om att hbt-ungdomar har utsatts för negativa kommentarer eller mobbing i skolan.
- Två tredjedelar (67 procent) av alla svarspersoner uppgav att de ofta eller alltid dolde att de var hbt-personer under skoltiden, före 18 års ålder.
- En femtedel av de svarspersoner som hade arbete och/eller sökte arbete under de 12 månader som föregick undersökningen kände sig diskriminerade i dessa situationer under det senaste året. Bland transpersoner var motsvarande andel en tredjedel.
- En femtedel (18 procent) av de svarspersoner som hade besökt ett café, en restaurang, en bar eller en nattklubb under det år som föregick undersökningen hade personligen känt sig diskriminerade på denna plats under det senaste året på grund av att de är hbt-personer.
- En fjärdedel (26 procent) av de hbt-personer som deltog i undersökningen hade attackerats eller hotats med våld under de senaste fem åren.
- Omkring 30 procent uppgav att de hade blivit offer för våld eller hot om våld fler än tre gånger under det år som föregick undersökningen.
- Majoriteten av de svarspersoner som hade utsatts för våld under det senaste året (59 procent) uppgav att den senaste attacken eller det senaste hotet om våld helt eller delvis berodde på att de uppfattades som hbt-personer.
- Färre än en femtedel (17 procent) hade polisanmält den senaste hatmotiverade våldsincident de hade utsatts för. Ungefär 66 procent av svarspersonerna i alla EU:s medlemsstater var

rädda för att hålla en partner av samma kön i handen offentligt. För homo- och bisexuella män var denna andel 74 respektive 78 procent.

- Över fyra femtedelar av alla svarspersonerna sade att det var vanligt att det skämtades om hbt-personer i det vardagliga livet.
- Nästan hälften av alla svarspersoner ansåg att det var vanligt i deras hemländer att politiker uttalade sig nedsättande om hbt-personer.

Evidensbaserade råd

På grundval av de statistiska uppgifter som samlades in genom undersökningen har FRA utarbetat slutsatser och evidensbaserade råd som bidrag till den politiska och rättsliga utvecklingen på europeisk och nationell nivå.

En säker undervisningsmiljö

EU:s medlemsstater bör se till att skolorna tillhandahåller säkra och stödjande miljöer för hbt-ungdomar, utan mobbning och utstötning. Till detta hör att bekämpa stigmatisering och marginalisering av hbt-personer samt att främja mångfald. Skolorna bör uppmuntras att anta policyer mot mobbning. EU:s medlemsstater bör se till att objektiv information om sexuella läggningar, könsidentiteter och könsuttryck ingår i läroplanerna, i syfte att uppmuntra respekt och förståelse bland personal och elever samt öka medvetenheten om de problem som hbt-personer möter.

Att bekämpa diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet

En pluralistisk och inkluderande social miljö som bygger på den jämlikhetsprincip som återspeglas i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna bidrar till att skapa ett samhälle där hbt-personer kan leva och uttrycka sig öppet och fritt.

För att förstärka de systematiska och samordnade åtgärderna mot diskriminering bör EU och dess medlemsstater utarbeta handlingsplaner som främjar respekt för hbt-personer och skyddar deras grundläggande rättigheter och/eller införliva hbt-frågorna i sina nationella handlingsplaner och strategier för mänskliga rättigheter. De utmaningar som transpersoner och unga hbt-personer ställs inför bör uppmärksammas särskilt med tanke på deras speciella omständigheter. EU kan bidra till utbyte av lovande praxis som aktivt främjar respekt för hbt-personer. Medlemsstaterna uppmanas att främja större balans i den allmänna opinionen i fråga om hbt-frågor genom att underlätta en dialog med viktiga aktörer. Det behövs också ett starkt och positivt politiskt ledarskap för att främja hbt-personers grundläggande rättigheter.

Att uppmärksamma och skydda hbt-personer som utsatts för hatbrott

Alla har rätt till respekt för rätten till liv, trygghet och skydd mot våld, oberoende av sexuell läggning eller könsidentitet.

EU och dess medlemsstater bör överväga att anta lagstiftning mot homo- och transfobiskt förtal och hatbrott, så att hbt-personer ges samma skydd som andra. EU:s medlemsstater uppmanas också att ge hbt-personer som har blivit offer för hatbrott större uppmärksamhet och skydd genom att införliva homo- och transfobiskt hat med de möjliga motiven i sin nationella lagstiftning om brott som motiveras av fördomar. Utbildning av poliser om bland annat hur man registrerar incidenter bör också övervägas.

Likabehandling i arbetslivet

EU-rätten bör uttryckligen förbjuda diskriminering på grund av könsidentitet, och EU bör fortsätta att övervaka hur effektiva de nationella organen och förfarandena för överklagande är. EU:s medlemsstater bör stödja likabehandlingsorgan och andra nationella överklagandemekanismer i syfte att informera hbt-personer om dessas uppgifter och förfaranden och öka medvetenheten om diskriminering.

Diskriminering utanför arbetslivet

Skyddet mot diskriminering på grund av sexuell läggning i alla EU:s medlemsstater skulle bli betydligt mer enhetligt om förbudet mot sådan diskriminering i EU också gällde utanför arbetslivet, såsom Europeiska kommissionen föreslog i sitt *Förslag till rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning* av den 2 juli 2008. Eventuellt bör diskriminering på grund av könsidentitet uttryckligen nämnas i EU-rätten som en form av diskriminering i all befintlig och framtida EU-lagstiftning.

Mer information:

De två FRA-rapporterna om undersökningens resultat – *EU LGBT survey: Results at a glance (Sammanfattning av undersökningen om hbt-personer i EU)* och *EU LGBT survey: main results (Rapport om undersökningen om hbt-personer i EU)* – finns på <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources>

För online-visualiseringsverktygen – *EU LGBT survey data explorer (EU: s HBT enkätdata explorer)* – se: <http://fra.europa.eu/en/lgbt-survey-results>

En översikt över FRA:s arbete för hbt-personers grundläggande rättigheter finns på <http://fra.europa.eu/en/theme/lgbt>